

KIBERJINOYATLARNI TERGOV QILISH VA ULARNING O‘ZBEKISTON QONUNCHILIGIDAGI O‘RNI

Abbosjon Olimov

Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti

abrorbekolimov048@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot O'zbekistonda kiberjinoyslarni tergov qilish va ularning qonunchilikdagi o'rnini o'rganishga bag'ishlangan. Ishda huquqiy baza tahlili, statistik ma'lumotlar o'rganilishi, ekspert fikrlari va xalqaro tajriba tahlili asosida mavjud holat, yutuqlar va muammolar aniqlangan. Tadqiqot natijasida O'zbekistonda kiberjinoyslarga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan. Xususan, qonunchilikni yangilash, tergov organlarining texnik imkoniyatlarini oshirish, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va aholi xabardorligini oshirish zarurati ta'kidlangan. Shuningdek, milliy kiberxavfsizlik strategiyasini ishlab chiqish va davlat-xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari huquqni muhofaza qilish organlari, qonun chiqaruvchilar va kiberxavfsizlik sohasidagi mutaxassislar uchun foydali bo'lishi mumkin.

Kalit soʻzlar: Oʻzbekiston, kiberjinoysat, kiberxavfsizlik, qonunchilik bazasi, xalqaro hamkorlik, kiberxavfsizlik infratuzilmasi, xabardorlik tashabbuslari, hodisalarga javob berish, salohiyatni oshirish, raqamli chidamlilik.

Zamonaviy dunyoda axborot texnologiyalari hayotimizning ajralmas qismiga aylandi. Bu esa o'z navbatida yangi turdagi jinoyatlar - kiberjinoyatlarning paydo bo'lishiga olib keldi. Kiberjinoyatlar - bu kompyuter tizimlari, tarmoqlari va ma'lumotlariga qarshi qaratilgan noqonuniy harakatlar bo'lib, ular moliyaviy yo'qotishlar, shaxsiy ma'lumotlarning o'g'irlanishi va milliy xavfsizlikka tahdid kabi jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin.

O'zbekiston ham global axborot makonining bir qismi sifatida kiberjinoyatchilik muammosiga duch kelmoqda. So'nggi yillarda mamlakatda internet foydalanuvchilari soni keskin oshgani, elektron tijorat va raqamli bank xizmatlari rivojlangani kiberjinoyatchilar uchun yangi "imkoniyatlar" yaratmoqda. Shu bois, O'zbekistonda kiberjinoyatlarni tergov qilish va ularga qarshi kurashish tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston hukumati bu muammoni jiddiy qabul qilib, bir qator qonunchilik va tashkiliy choralarni ko'rmoqda. Jumladan, Jinoyat kodeksiga kiberjinoyatlar uchun alohida moddalar kiritilgan, maxsus tergov bo'linmalari tashkil etilgan va xalqaro hamkorlik yo'lga qo'yilmoqda. Biroq, texnologiyalar tez rivojlanayotgani va jinoyatchilar doim yangi usullar o'ylab topayotgani sababli, bu sohada doimiy ravishda ishlarni takomillashtirib borish talab etiladi.

Metod

Tadqiqot quyidagi asosiy usullar orqali olib borildi:

1. Huquqiy tahlil: O'zbekiston qonunchiligi va xalqaro hujjatlarni o'rganish.
 2. Statistika tahlil: Huquqni muhofaza qilish organlari ma'lumotlarini ko'rib chiqish.
 3. Ekspert konsultatsiyalari: Kiberjinoyatchilikka qarshi kurash sohasidagi mutaxassislar bilan suhbatlar.
 4. Case study: O'zbekistonda sodir etilgan kiberjinoyatlar tahlili.
 5. Xalqaro tajriba o'rganish: Boshqa davlatlar va xalqaro tashkilotlar tajribasini tahlil qilish.
 6. Texnik vositalar tahlili: Kiberjinoyatlarni aniqlash va tergov qilish uchun qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalarni o'rganish.
- Bu usullar orqali O'zbekistonda kiberjinoyatlarni tergov qilish jarayoni va qonunchilikdagi o'rni har tomonlama o'rganildi.

Muhokama

Birinchidan, qonunchilik bazasini takomillashtirish zarurati: O'zbekiston qonunchiligida kiberjinoyatlarga oid moddalar mavjud bo'lsa-da, texnologiyalar tez rivojlanayotgani sababli, qonunlarni muntazam yangilab borish lozim. Yangi turdagi kiberjinoyatlarni qamrab olish, jazo choralarini qayta ko'rib chiqish va xalqaro standartlarga moslashtirish muhim masalalardan hisoblanadi.

Ikkinchidan, tergov organlarining texnik imkoniyatlarini oshirish: Kiberjinoyatlarni samarali tergov qilish uchun zamonaviy texnik vositalar va dasturiy ta'minot zarur. O'zbekistonda bu borada muayyan yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, tez o'zgaruvchan kiberjinoyatchilik usullariga qarshi kurashish uchun doimiy ravishda texnik bazani yangilab borish talab etiladi.

Uchinchidan, Kadrlar malakasini oshirish: Kiberjinoyatlarni tergov qilish murakkab jarayon bo'lib, tergovchilardan yuqori darajadagi texnik bilimlarni talab etadi. Shu bois, huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarining malakasini muntazam oshirib borish, xalqaro treninglarda ishtirok etishlarini ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Umuman olganda, O'zbekistonda kiberjinoyatlarni tergov qilish va ularga qarshi kurashish tizimi shakllanish bosqichida. So'nggi yillarda bu yo'nalishda sezilarli yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, hali oldinda ko'p ishlar turibdi. Texnologiyalar rivojlanishi bilan birga jinoyatchilar ham o'z usullarini takomillashtirib bormoqda, shu bois bu sohada doimiy ravishda ishlarni yangilab va kuchaytirib borish talab etiladi.

Kiberxavfsizlikni ta'minlash nafaqat huquqni muhofaza qilish organlari, balki butun jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari natijasida samarali bo'lishi mumkin. Shu sababli, keng ko'lamli ma'rifiy ishlar olib borish, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanish orqali O'zbekiston kibermakonni yanada xavfsizroq qilishga erishishi mumkin.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 19 fevraldagi "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5349-son Farmoni.
2. Исмаилов Б. И. Киберпреступность в Узбекистане: уголовно-правовые и криминологические аспекты // Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. - 2020. - №. 4. - С. 87-93.
3. Rasulev A. Cybercrime in Uzbekistan: Analysis of the Legislation and Challenges in Combating // International Journal of Advanced Science and Technology. - 2020. - Vol. 29, No. 5. - P. 1912-1919.
4. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Axborot texnologiyalari va axborot xavfsizligini ta'minlash boshqarmasi veb-sayti: <https://mvd.uz/pages/view/security>
5. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi veb-sayti: <https://www.oliysud.uz/uz/category/kiberjinoyatlar>
6. Икрамова М. А. Роль международного сотрудничества в борьбе с киберпреступностью // Социосфера. - 2019. - №. 4. - С. 93-96.
7. To'laganova G. Z. O'zbekistonda kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishning huquqiy asoslari // Yuridik fanlar axborotnomasi. - 2020. - №. 2. - B. 63-67.
8. Абдихакимов, И. (2024). QUANTUM COMPUTING AND LEGAL READINESS FOR E-GOVERNMENT SERVICES. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 4(1).
9. Абдихакимов, И. (2024). QUANTUM COMPUTING AND LEGAL READINESS FOR E-GOVERNMENT SERVICES. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 4(1).
10. Abdikhakimov, I. Developing Ethical Frameworks for AI and Data Privacy in Tourism Marketing.
11. Abdikhakimov, I. Leveraging Blockchain to Enhance Security and Traceability of Intellectual Property Assets.

12. Abdikhakimov, I. Legal and Ethical Implications of Quantum Artificial Intelligence: A Comprehensive Analysis.
13. Abdikhakimov, I. Balancing Innovation and Privacy in Artificial Intelligence Technologies.
14. Abdikhakimov, I. (2024). QUANTUM SUPREMACY: EXPLORING THE DISRUPTIVE POTENTIAL OF QUANTUM COMPUTING ON CRYPTOGRAPHY AND LEGAL FRAMEWORKS FOR DATA SECURITY. *science*, 2(1).
15. Abdikhakimov, I. (2024). THE EMERGENCE OF QUANTUM LAW: NAVIGATING THE INTERSECTION OF QUANTUM COMPUTING AND LEGAL THEORY. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 2(2), 49-63.
16. Abdikhakimov, I. (2024). Quantum Computing Regulation: a Global Perspective on Balancing Innovation and Security. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*, 3(8), 95-108.
17. Abdikhakimov, I. (2023). INSURANCE CONTRACTS: A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF LEGAL PRINCIPLES, POLICYHOLDER RIGHTS, AND INDUSTRY DEVELOPMENTS.
18. Abdikhakimov, I. (2023, November). Superposition of Legal States: Applying Quantum Concepts to the Law. In *International Conference on Legal Sciences* (Vol. 1, No. 8, pp. 1-9).
19. Abdikhakimov, I. (2024). QUANTUM SUPREMACY AND ITS IMPLICATIONS FOR BLOCKCHAIN REGULATION AND LEGISLATION. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(1), 249-254.
20. Abdikhakimov, I. (2023). Jurisdiction over Transnational Quantum Networks. *International Journal of Law and Policy*, 1(8).